

EVA NGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven. Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az **Ev. Őrálló szerkesztősége címére Rákoskeresztur** Pest megye, kell küldeni. — A bel- és külmissióra vonatkozó közlemények **Scholtz Ödön** lelkész, rovatvezető címére Ágfalvára (Sopronmegye) küldendő. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.
Szerkesztő-helyettes:
NÁDASSY JÁNOS ny. lelkész.
Rákoskeresztur.
☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
■ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ■

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Dr. Zsigmondy Jenő bányakerületi felügyelő székfoglaló beszéde. — CIKKEK: A bányai ev. egyházkerület felügyelőt iktató ünnepi közgyűlése. Irta N — A nagy-gerezsdi egyezés áldásai. Irta Zathureczky László. — Geduly Henrik tiszakerületi ev. püspök nyilatkozata a kath. autonomiáról és a protestánsok igényeiről. — TARCA: Megnyugvás. Irta Kozlay Józsefné. — Az Őrálló a kalvinisták ellen Irta N. — Misszió. — Irodalom. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Dr. Zsigmondy Jenő bányai kerületi felügyelő székfoglaló beszéde.

Elmondott az 1912. jan. 17-én tartott ker. gyűlésen.

Méltóságos es Főtisztelendő egyházkerületi közgyűlés!

Áthatva ama ünnepélyes eskü nagy jelentőségétől, amely az imént ajkaimról elhangzott, mélyen érzem és teljesen tudatában vagyok annak, hogy ezzel egy nemcsak szép és fontos, de felelősségteljes, egy egész embernek odaadó és soha nem lankadó tevékenységét igénybe vevő nagy és súlyos feladatnak megoldására vállalkoztam.

E nagy feladatnak súlyosságát kétszeresen érzem én, aki abban a szerencsében részesültem, hogy nagynevű közvetlen elődeimnek, egy Fabiny Teofilnak és Zsilinszky Mihálynak ez állásban kifejtett áldásos és sikeres működését csodálni és tisztelni tanultam, akiknek fényes tehetségei mellett az én szerény tehetségem teljesen eltörpül.

És fokozza az előttem álló feladat súlyosságát az a tudat, hogy hazánk legnagyobb és legnépesebb egyházkerülete működésem elé nagy várakozással tekint, amelynek kétségtelen jelét adta akkor, amidőn engem érdemen felül kitüntető és örök hálára kötelező, valóban impozáns többséggel felügyelőjévé megválasztott.

Ily előzmények után méltán alapos aggodalom foghat el, vajjon képes leszek-e a nagyérdemű elődök méltó utódjaként az ő nyomdokaikba lépni, vajjon ki fogom-e elégíteni ama várakozásokat és ama reményeket, amelyeket velem szemben gyülekezeteink és azok tagjai nyilván táplálnak.

De az aggodalom nem jelent csüggedést; mert míg az utóbbi bénító hatást gyakorol az ember lelkületére és elszibbasztja az akarat elhatározást, engem a lelkemben élő aggodalom éppen ellenkezőleg összes szellemi és testi erőim fokozottabb megfeszítésére serkent, hogy fáradhatatlan buzgósággal, teljes odaadással, és el nem lankadó munkakedvvel éljek az elembe szabott új feladatnak, hogy igyekezzem működésemmel és kifej-

tendő tevékenységemmel legalább némileg meghálálni azt a nagy kitüntetést, mellyel az egész egyházkerület engemet majdnem osztatlan bizalmának előlegezésével megíztelt és hogy multamhoz hiven e tágabb hatáskörben is buzgalommal törekedjem szolgálni és előbbre vinni egyházunk érdekeit.

Vajjon ez irányu törekvéseimet siker fogja-e koronázni? ezt csak a jövő fogja megmutatni, de bizom elsősorban a mennyei gondviselésben, amely segítő karját meg nem vonja azoktól, akik bizalommal fordulnak hozzá és áldását meg nem tagadja azoktól, akik hiven és becsületesen kívánnak munkálkodni szőlőjében, bizom továbbá mindazokban, akiket a közbizalom munkatársakul rendelt mellém és akikről meg vagyok győződve, hogy amíg kézséggel fognak hivo szózatomnak engedni minden tölem eredő oly dologban és kérdésben, mely alkalmas egyházunk érdekeit előbbre vinni, ép oly jóakarattal és tartózkodás nélkül fogják esetleges aggályait közölni, ha kezdeményezéseim, terveim vagy cselekvéseimbene egyházunk érdekeit veszélyeztetettnek látja. Köszönettel fogok fogadni minden ily irányu felszólítást és minden jó tanácsot bárhonnán vagy bárkitől jöjjön az, mert igaz meggyőződése az, hogy mindazoknak, akik a közügyek élén állva, azoknak vezetésére hivatvák, soha sem szabad szemük elől téveszteni az az örök igazságot magában foglaló régi mondást: „Salus rei publicae suprema lex esto!”.

És ha látni fogom, hogy működésemet a vezetésemre bizott egyházkerület jóakaró rokonszenve fogja kísélni, úgy a szivemben élő aggodalmat mihamarább a reményteljes bizalom érzése fogja felváltani és az egyházkerületnek velem szemben megnyilvánuló rokonszenvéből Antaeusként újabb és újabb erőt fogok meríteni, hogy egyházunk jogaiért, érdekeiért és javáért törhetetlen szívósággal küzdjek.

Ily érzelmeiktől áthatva foglalom el ezt a diszes elnöki szék s vállalkozom az elem tornyosuló nehéz kötelességek teljesítésére mindaddig, amig egyrésztől egyházkerületem bizalmáról, más résztől testi és ezzel járó szellemi erőim hanyatlásáról meggyőződést nem szerzek, mert úgy az egyik, mint a másik esetben kö-

telességemnek fogom tartani, — a kormányrudat közegyházunk érdekében, — erre hivatottabb és erősebb kezekbe adni át.

Legyen szabad immár ama elvekre nézve nyilatkoznom, melyeket egyházkerületi felügyelői állomásban irányadókul fogok tekinteni, mert habár azok az egyházi téren folytatott több évtizedes tevékenységem folytán mindazok előtt, akik érdeklődtek egyházi ügyeink iránt, nem ismeretlenek, de mégis annál szükségesebbnek tartom azokról nyilatkozni, mert azok is, akik az egyházi kormányzástól távolabb állanak, joggal elvárhatják, hogy megismerjék az általam követendő ama irányelveket, melyeknek állhatatos követése által vélem egyházunk hajóját a *biztos rév felé vinni*.

Hangsúlyozom ezeket a szavakat: *a biztos rév felé vinni*, mert nézetem szerint egyházunk szempontjából csak akkor mondhatnók, hogy eljutottunk a biztos révbe, amikor egyházunk ugy külső vonatkozásaiban, mint belső intézményeiben a tökéletesség legmagasabb fokát elérte. Ez azonban oly távol fekvő cél, amelynek eléréséhez nem évtizedek, nem is évszázadok, de még évezredek sem elégségesek, mert az emberiség haladása és fejlődése soha nyugvópontonra nem jut, hanem csak vagy visszaesést, vagy előbbre menetelt ismer az idők végtelenségéig.

Mindenekelőtt soha szem elől nem téveszthető követelésünket kell képeznie, hogy egyházunknak is biztosítsuk azt a közjogi positiót, a mely az 1848. 20 t.-c. 2. szakasza szerint az összes felekezetek között a teljes jogegyenlőséget és viszonyosságot biztosítja, másrészt hogy egyházunk beléletét, annak összes kulturális és humanitárius intézményeivel együtt fejlesszük és tökéletesítsük.

A jogegyenlőség és viszonyosságról intézkedő törvény meg van, de csak a papiron, és habár a vallásügyi kormány egyik volt tagja kijelentette, hogy a jogegyenlőség és viszonyosság törvényileg biztosítva léven, ez irányban semmiféle további intézkedés szüksége fenn nem forog: mégis úgy vagyunk meggyőződve, és sajnosan érezzük; hogy ez a nagy elv életben keresztül véve nincsen, sőt igen gyakran séreimet szenved arról az oldalról, a mely hivatva volna a törvény végrehajtásáról gondoskodni. Nem kívánok ez alkalommal részletekbe bocsátkozni, csak rá akarok mutatni arra, hogy e téren feltétlenül szükséges, hogy jogaink megvédésében illetve kiküzdésében, mind addig kitartóan harcoljunk, amíg a teljes sikert el nem érjük.

Az 1848. 20. t.-c.-ről szólva nem hagyhatom szó nélkül annak a harmadik szakaszát sem, a mely a felekezetek szükségleteinek fedezését állami feladatnak jelenti ki.

Elismerem, hogy a törvény e szakaszának teljes végrehajtása elé az ország pénzügyi helyzete akadályokat gördít; úgy szintén elismerem és hálaival adózom a magas kormánynak, hogy az utolsó évtizedben egyházunk dotációját évről-évre felemelte. De még igen távol állunk attól, hogy e részben igényeink kielégítve lennének és így kénytelenek vagyunk szakadatlanul és állhatatosan küzdenünk azért, hogy a kormány által is jogosnak elismert követeléseink kielégítést nyerjenek és — ami fő dolog — hogy *törvény által biztosítottassanak*.

De sohasem tudtam megbarátkozni és ma sem tudok belenyugodni az egyháznak nyújtott anyagi támogatásnak ama formájába, amint az ez idő szerint történik. Nem tartom helyesnek és a törvény intencióival összeegyeztethetőnek, hogy állami *segélyekben* nem pe-

dig állami *javadalmasban* részesülünk, mert az előbbit *kérni kell*, az utóbbit *követelni lehet*. Nem tartom egyházi érdekeinkkel összeegyeztethetőnek, hogy a nyújtott állami segélyek egyes külön meghatározott célokra, mindenféle fenntartásokkal és kikötésekkel, sőt a legtöbb esetben a mi legnagyobb kincsünk: autonomiánk rovására nyujtatnak, a melyekről részletesen okmányilag el kell számolnunk.

Távol áll tőlem az Ő Felségét megillető és a kormány által gyakorlandó főfelügyeleti jogot kétségbe vonni vagy kifogásolni és elismerem az államnak azt a jogát, hogy éber szemmel ellenőrizhesse, vajjon az állam által az egyháznak rendelkezésére bocsátott összegek nem e fordítottan államellenes célokra.

De úgy érzem, hogy sem az egyik sem a másik tekintet nem indokolja az eddigi eljárást, és pedig azért nem, mert utóvégre is akkor, amikor a mi hazai protestáns egyházaink több évszázados multjukkal tanúságot tettek arról, hogy a törvényt mindig tiszteletben tartották, hogy az ország alkotmányának mindig leghitebb és legelszántabb védői voltak és minden nemzetiségi vagy hazaellenes izgatásnak rosszalói és kirepíthetetlen üldözői, akkor, amikor az állam által nyert összegeknek hova fordításáról és mikénti felhasználásáról nyilvános jegyzőkönyveinkben, amelyek a kormányhoz felterjesztetnek, elszámolunk: mondom akkor méltán elvárhatnók a kormánytól, hogy egyházunk igaz hazafias törekvése iránt bizalmatlanságot ne tápláljon és hogy úgy az eddig élvezett, mint a jövőben felemelendő állami dotáció az egyháznak szabad rendelkezésére bocsáttassék, melynek szabályszerű és helyes felhasználásáról jegyzőkönyveinkből, esetleg felvilágosítás bekereséssel bármikor meggyőződhetik.

És ha azok az állami segélyek, amelyek ez idő szerint egyes törvényekkel meghatározott célokra fordítottatnak, minők a lelkeszi és segédlekeszi kongrua, a közép iskolák állami segélye, a tanárok és tanítók fizetési kiegészítései stb. amelyek mindegyike egyházunk autonómiájának annyira feltett bástyáján egy részt ütött, szintén az egyháznak bocsátatnának megfelelő felhasználás és kiosztás céljából rendelkezésükre, úgy nem állana elő az a visszás helyzet, hogy a segélyben és fizetési kiegészítésben részesülők nem az őket alkalmazó egyházi előjáróságukban, hanem az anyagi jólétüket fokozó államkormányban látnák azt a hatóságot, amelynek felegyelmileg alá vannak rendelve. Ez pedig felegyelmelenséget és az egyházi előjárósággal szemben tartozó tiszteletnek az egyházi közigazgatásra károsan kiható csökkenését vonja maga után.

Azokról a számtalan sérelmekről, amelyek egyházhiveink panaszáinak állandó tárgyát képezik, nem f akarok részletesen szólni. Ezeknek megszüntetése nem áll a mi hatalmunkban, de a felekezetek közötti béke megővése céljából ez irányban törvényhozásilag feltétlenül inlézkedni szükséges. Ezért nem szabad e sérelmek felett egyszerűen napirendre térnünk, hanem kötelességünk az orvoslást állhatatosan és folytosan mindaddig sürgetnünk, amíg e bajok csirájukban kipusztitva nem lesznek.

Az evangélium tanítását követeljük, mikor polgártársainkban első sorban mindig az embert és felebarátot látjuk és keressük, és belső értékét nem a felekezeti hovatartozandóság szerint ítéljük meg, hanem gondolkozásmódja és tettei szerint. Tartsuk tiszteletben másoknak vallási meggyőződését, de követeljük más vallásuk részéről is hasonló tiszteletet a mi vallási meggyőződésünk iránt is.

Keressük embertársainkkal az összekötő kapesokat és kerüljük az egymás vallási é zékenységének még akaratlan annál inkább szándékos megsértését és akkor a felekezetek közötti béke feldulásától nem kell tartanunk.

*

Áttérve az egyházunk autonom hatáskörében teljesítendő feladatokra, kétségtelen, hogy ezek közül legelső helyen áll az evangelium igazságainak elhíntése híveink lelkébe, úgy amint azt Krisztus urunk tanította és amint az az új testamentomban le van téve. Ez az egyedüli fegyver, amellyel a vallástalanság, a hittagadás, a felekezetnélküliség és erkölcstelenség bomlasztó hatása ellen küzdhetünk, s a mellyel a vallásos öntudatot ébresztve, egyházunknak igaz és törhetetlen híveket szerezhetünk.

Ez a legfontosabb és nehéz feladat lelkészeink vállára nehezedik, mert hiszen ők vannak hivatva arra, hogy az Isten igéit hirdessék; és az a pap, aki híveinek igazi lelki atyja, aki a rábizott nyáját apostoli buzgósággal és odaadással gondolja, aki kötelességének teljesítését nem látja kimerítettnek azzal, hogy vasárnapként a szószékről egy prédikációt tart, hanem igazán törődik híveinek lelki üdvével, hajlékaikban is felkeresi őket, nekik, ha kell, tanácsot, ha kell, vigasztalással szolgál: az ilyen pap nem csak örömet fogja találni hivatásának teljesítésében, hanem élvezni fogja sáfárkodásának édes gyümölcseit is és az aggkor bekövetkeztével, midőn nyugalomba vonulva, kipiheni az élet fáradságait, a hű kötelességteljesítés édes tudatával fog visszatekinthetni áldásos működésére.

De ha mi, lelkészeinktől ilyen önzetlen, önfeláldozó és odaadó tevékenységet követelünk és elvárunk, úgy másrészt kötelességünk gondoskodni arról is, hogy őket az anyagi gondok terhe alól felmentjük és őket legalább is oly javadalmazással lássuk el, mint a milyenben hasonló minőségű más alkalmazottak részesülnek.

Sajnos, hogy sem egyházgyülekezeteink, sem egyházkerületünk, sem egyetemes egyházunk nem rendelkezik ez idő szerint oly jövedelmi forrásokkal, melyekből e jogos és méltányos követelést kielégíthetnők. Ugyiszintén nem látom a célt elérhetőnek a kongruának 2400 koronára való felemelése által. A bajon csak úgy segíthetünk, ha egyrészt az egybehivandó zsinat a lelkészi fizetések szabályozásáról, a kormány pedig az egyházunknak nyújtandó dotáció megfelelő felemeléséről és rendelkezésünkre bocsátásáról gondoskodik.

Legyen szabad reménylenünk, hogy az ez irányban ismételve adott ígéretek végre valahára befognak váltatni.

Egyházunknak másik nem kevésbé fontos kulturális feladata a tanügynek és annak keretében a hitoktatásnak fejlesztése.

El nem tagadható tény, s mindjobban gyökeret iver az a nézet, hogy a közoktatásügy állami feladat, és ezért azt ki kell venni a községek, felekezetek, testületek és magán emberek kezéből, annál is inkább, mert azok a követelések és igények, amelyeket törvényhozási intézkedések az iskolafentartók elé szabnak, ezek által hovatovább anyagi erő hiányában ki nem elégíthetők, és iskoláink eddig is csak állami támogatással voltak fenttarthatók.

És amikor azt tapasztaljuk, hogy oly helyeken, ahol a lakosság nagyobb számu és különféle hitfelekezethez tartozik, az evangélikus iskolába járó növendékek közül gyakran a túlnyomó rész nem evangélikus

vallásu, úgy nem látszik egészen jogosulatlannak az a kérdés: mi célja van annak, hogy mi idegen vallásuak részére tartsunk fel iskolákat nagy anyagi áldozatokkal?

És ha továbbá azt tapasztaljuk, hogy az állam az iskoláinknak nyújtott segély címén mind jobban megnyirbálja autonom jogainkat és közvetlen befolyást és rendelkezési jogot biztosít magának nem csak a tanerők kinevezése, hanem a fegyelmi jog gyakorlata tekintetében is, úgy ismét felvetődik a kérdés: miért tartsunk fenn nagy anyagi áldozatokkal iskolákat, amelyek felett mi már szabadon nem rendelkezhetünk?

Dacára ezen ellenvetéseknek az én véleményem és meggyőződés az, hogy feltétlen kötelességünk erőnk legszélsőbb megfeszítésével és a legnagyobb áldozatok árán is úgy nép- és közép- mint főiskoláinkat fentartani és ha csak lehet oda törekedni, hogy *állami quámolitás nélkül saját erőnkől* tarthassuk fenn azokat. Lehet, hogy ez pium desiderium marad és soha sem fogunk abba a helyzetbe jutni, hogy az állami segélyről lemondhassunk, de teljesen kizártnak nem tartom akkor, ha a jövőben is találkozunk oly nagy jóltevői egyházunknak, mint amikő nálunk néhai Glósius Artner Karolina, Hunfalvi Pálné, Eöry Sándor, Simonyi Agost stb. a reformátusoknál néhai Gelléri Szabó János és Laky Adolf voltak, kik nagyszerű hagyományaikkal neküket egyházunk történetében megörökítették.

Szükségesnek tartom felekezeti iskoláink fentartását, mert hiszen egyrészt ez a legjobb sőt egyedüli eszköz, hogy gyermekeinkbe a hazafias igazi protestáns szellemet beolthassuk és belőlük egyházukhoz híven ragaszkodó tagokat, hazánkban hű polgárokat neveljünk, másrészt azért, mert éppen az utóbbi időkben tapasztaljuk, hogy az állami iskolákban a tanerők kinevezésénél és ennek következményeként magukban a tanintézetekben is oly irányzat és szellem érvényesül, amely a protestáns felekezetek szempontjából legalább is aggályos, és amely ellen ezért a meghatározottabban állást kell foglalnunk. Ezért kötelességemnek fogom tartani, hogy egyházkerületünk iskolai ügyeit különösen éber figyelemmel kísérem és folyton szemmel tartsam.

Amennyiben azonban mostoha viszonyok és körülmények kényszerítő hatása alatt kénytelenek volnánk éppen kulturális jól felfogott érdekekből, egyik vagy másik felekezeti iskolát egészen az államnak átengedni, úgy feltétlenül kell, hogy fenntartsuk magunknak a hitoktatásról való gondoskodást, különös sulyt helyezve arra, hogy az a lehető legintensívebben gyakoroltassék.

Egyike a legfontosabb kérdéseknek a tanügy terén a felsőbb leánynevelés kérdése, amely még nagyon kezdetleges stádiumban van, amennyiben a kőszegi felső leányiskolán és a négy egyházkerületi leánynevelő intézeten kívül, egyházunknak több felsőbb leányiskolája nincsen. Már pedig egyházunk szempontjából főfontosságú, hogy az iskoláinkból kikerülő serdülő evangélikus leánykák igaz protestáns szellemben nevelve, a vallásukhoz és egyházukhoz való ragaszkodást majdan belevigyék családi körükbe és beleoltsák leendő gyermekeikbe is. Ezért egyik elsőrendű feladatunknak kell tekintenünk, hogy egyházkerületünknek aszódó leánynevelő intézetét, úgy mint a múltban, a jövőben is fejlesszük és vissza ne riadjunk az ebből esetleg egyházkerületünkre háruló áldozatok meghozatalától sem.

Nehéz helyzetük van az államiak mellett ami tanítóképzőinknek is, amely csak nemrégén vált kerületi intézménnyé. Nem lehet reánk nézve közömbös, hogy az ifjuságunk nevelésére hivatott tanítók kiképzésénél a

vallásoktatás csak mint tantárgy szerepeljen, a protestantizmus lényege és fejlődése pedig a történelem tanításában csak futólag, mint egy történelmi epizód esetleg egészen ferde világításban adassék elő, mert méltán lehet attól tartani, hogy tanítói pályájukon is a vallás tanítását csak csekélyebb jelentőségűnek fogják tekinteni; sőt ellenkezőleg óhajtható és követelendő, hogy a felekezeti iskoláinkhoz kerülő tanítóink át legyenek hatva a protestáns szellemtől és mint vallásukhoz hiven ragaszkodó evangélikusok első és főkötelességüknek tartsák a gondjaikra bízott gyermekeknek evangélikus szellemben való oktatását. Ezt azonban csak a saját magunk által fenntartott tanító képzőkben érhetjük el, és ezért nem szabad semmiféle áldozattól visszariadnunk, hogy tanítóképzőinket a mai kor színvonalára emeljük, és a kor haladásával lépést tartva, fejlesszük tovább.

A mi a teológiai főiskola ügyét illeti, egyetemes közgyűléseinkben már évek óta napirenden van a budapesti egyetemen felállítandó protestáns teológiai fakultás kérdése, amelyet egyházkerületeink mint az 1848. 20. t.-c.-ben szentesített jogegyenlőség és viszonyosság természetes folyamán s sürgetik. Egy korábbi kormánytól e részben bírnak oly nyilatkozatot, amely szerint e kérdést az egyetem újja szervezésével kapcsolatban fogja megoldani.

Azóta változott a kormány, változtak a viszonyok is és köztudomásulag a jelenlegi kormány a protestáns teológiai fakultások kérdését a vidéken felállítandó egyetemek keretében kívánja megoldani. A debreceni és pozsonyi egyetemre vonatkozó törvényjavaslat tényleg a törvényhozás előtt fekszik és tárgyalás alatt áll, a debreceni egyetem keretében felállítandó protestáns teológiai fakultásról is gondoskodás történt és az eddigi fejlemények szerint valószínűnek tartom, hogy nem közös protestáns, hanem csak *református* teológiai fakultás fog szervezteni.

De ha ez így van s így fog megvalósulni, úgy nekünk evangélikusoknak az 1848. 20. t.-c. értelmében feltétlen jogunk van követelni, hogy vagy a *pozsonyi egyetem keretében állítsák fel az evangélikus teológiai fakultás*, vagy pedig a mi egyetemes teológiai akadémiánk ruháztassék fel egyetemi teológiai fakultás jellegével, a melynek fenntartásához *autonómiánk sérülése nélkül*, az állam megfelelő dotációval járulna. Én a magam részéről ezt a megoldást tartanám a legmegfelelőbbnek.

Bármiként alakuljanak is ki az e részbeni viszonyok, főfontosságúnak tartom, hogy a lelkészképzés ne merüljön ki az előirt tananyag elméleti feldolgozásában, hanem a papi pályára készülő ifjainkban már az akadémián oltassanak be mind azok az erények, amelyek nélkül hivatásuk magaslatán álló lelkészek el sem képzelhetők.

Csak nagymiveltségű, fenkött gondolkozású, önzetlen, áldozatkész, nemeslelkű és erős jellemű lelkészek képesek hűvek szeretetét, bizalmát, ragaszkodását, és tiszteletét maguknak kivívni, a gondjukra bízott gyülekezetek szellemi és anyagi haladását biztosítani és egyházunk tekintélyét kifelé is öregbíteni.

A protestantizmus, a mely sem a gondolat, sem az érzelem, sem a tudomány, sem a kutatás szabadságára béklyókat nem rak, senkitől és így a lelkészekről sem vonja meg azt a jogot, hogy a társadalmat érintő szociális, kulturális és politikai kérdésekben egyéni meggyőződésük szerint állást foglalhassanak. Azt azonban lelkészeinktől joggal elvárhatjuk, hogy állásfoglalásuk

olyan formát ne öltösson, amely a papi állás méltóságával és tekintélyével össze nem fér és hogy szigorúan őrködjének afölött, hogy az egyházba a politika zavaros hullámai soha be ne csaphassanak.

Volt idő, amikor egyházi tanácskozásainkat szenvedélyes nemzetiségi viták nem épen épületes módon tették zajosakká. Hála Istennek az újabb időben a nemzetiségi kérdéseknek ilyen módon való előtérbetolása megszűnt; de sajnos nem mondható megszűntnek az a tény, hogy a nemzetiségi propaganda, ha nem is nyíltan, de folyton működik s nem egyszer az autonómia köpenyébe burkolózva igyekszik eszméinek tért hódítani.

Tudom ugyan, hogy a protestantizmusnak egyik sarkalatos alapelve isten igéjének a nép nyelvén való hirdetése és nem is volna semmi kifogásom, ha ez a propaganda csupán arra szorítkoznék, hogy nem magyarjaink hitsorsosainkban a saját anyanyelvükhöz való ragaszkodást és szeretetet ébren tartsa, mert ezt mindenki saját egyéni jogának tartom; de a leghatározottabban kárhozzátnom kell, ha ezt a célt úgy akarják elérni, hogy egyúttal a magyar nyelvet guny tárgyává teszik és egyáltalában a magyarság elleni gyűlöletet táplálják és szítják. Gondolja jól meg mindenki, hogy nemzeti életet, nemzeti nyelv nélkül elképzelni is lehetetlen; a ki pedig a magyar nemzet tagja, annak nyelvét guny tárgyává tenni hálátlanság és bűn. S a ki a magyar nyelvért nem lelkesül, az a nemzetnek sem tud áldozatot hozni.

De nem foglalkozom e kérdéssel, annál kevésbbé, mert egyrészt tudtommal csak szórványosan fordulnak elő hasonló esetek, másrészt nem szeretném, ha én magam lennék az ozoja annak, hogy a nemzetiségi viták zsilipjei újból megnyíljanak. De kérve kérem nem magyar nemzetiségi vidéken működő összes papjainkat, hogy hűveket az evangélikus hit tanáiba bevezetve, az anyanyelvükhöz való ragaszkodásnak ápolása mellett, őket a magyar haza és a magyar nemzet szeretetére és tiszteletére, valamint a magyar nyelv megbecsülésére is oktassák, a magyar honfitársakkal való jó egyetértésre intsek, és velük megértessék, hogy ő reájuk is szól halhatatlan költőnk szép szózata: „Házadnak rendületlenül, légy hűve ő magyar! bűcsőd az s majdan sirod is, mely éltet és eltakar!”

Egyházunknak egyik legnagyobb baja az intézményeink nagyobb mérvű fejlesztésének akadálya, az anyagi erők hiánya. Érezzük hogy itt is, ott is, tenni és segíteni kellene, mert kellő támogatás nélkül a legszebb és legáldásosabb célokat szolgáló intézményeink sem képesek feladatuknak úgy megfelelni, amint azt a kézzel fogható és szemmel látható szükség követelné. Nincsen pénzünk, hogy lelkészeink, tanítóink fizetését felemelhessük, nincsen szegély egyházaink támogatására, templomok és iskolák építésére; nem tudjuk fejleszteni az oly nagy fontossággal bíró missziói ügyet, nem vagyunk képesek humanitárius intézmények által a mindenünnen megnyilatkozó és segélyért esdő nyomorúságon segíteni.

Ezidőszert is a könyörtelenség szolgálatában álló azok az intézetek, melyeket felekezeti jellegük folytán az egyházunk intézeteinek tekinthetjük, csak úgy és akkor prosperálnak, ha élükön lelkes férfiak vagy nők állanak, akik teljes odaadással és fáradhatatlan buzgósággal munkálkodnak a nemes célok érdekében. Az egyház mint olyan, szegénységénél fogva, többet mint erkölcsi támogatást ez intézeteknek nem nyújthat.

Ezért szükségesnek tartom, hogy minden erővel, céltudatos és körültekintő előrelátással igyekezzünk egyházunk pénzügyeit, az összes fokokon rendezni és tőke gyűjtéssel megszilárdítani, ami ugy volna elérhető, ha az évi jövedelmeknek egy bizonyos hányada következetesen tőkesítették.

Igaz, hogy ez a jelen nemzedékre nézve az utódok érdekében hozott nagy áldozatot és önmegtagadást jelent, de ha képesek vagyunk rá, hogy ezt a nagy áldozatot meghozzuk, úgy azt avval a felemelő tudattal fogjuk tehetni, hogy vele egy szebb és jobb jövőnek egyengettük utjait.

Zsinati törvényeink ez idő szerint e részben nem intézkednek, a zsinati albizottság javaslatában sem találtam erre vonatkozó módosító rendelkezést, és ezért nem fogom elmulasztani ezt a kérdést a zsinati nagybizottságban szóvá tenni és tehetségemhez képest megvalósításáért sikra szállni, mert kézzel fogható eredményt csak úgy várhatunk, ha a tőkegyűjtés és tartalékba helyezés törvényileg kötelezőnek mondatik ki.

Mélyen tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés! az imént előadottakban vázoltam álláspontomat az egyházunkat legközelebb érintő kérdésekkel szemben.

Felügyelői kötelességeimet megszabják egyrészt a Zsinati törvények, másrészt a bányakerületi szabályrendelet a tisztviselők jogairól és kötelességeiről.

Noha nézetem szerint egy kötelességtudó ember a reá háruló kötelességeket nem a törvény kényszerítő hatása alatt, avagy a kötelességmulasztás következményeként jelentkező büntetéstől való félelemből teljesíti, hanem azért, mert a saját erkölcsi érzéke és éber lelkiismerete ösztönzi arra; noha tehát ebből a szempontból tekintve, a törvények és szabályrendeletek létjogosultsága egyházi téren indokolatlannak látszik, mert fel kell tételezni, hogy azok, akiknek első és fő kötelességük az erkölcsök javításán és nemesbülésén dolgozni, saját maguk fognak első sorban jó példájukkal elől járni: mégis szükségesnek tartom ily szabályrendeletek alkotását, főleg abból a szempontból, hogy mindenki tájékoztatást szerezhessen magának azokból: miket kell cselekednie, mire kell ügyelnie, meddig terjed jog és hatásköre stb.

Meg vagyok róla győződve, hogy nem egy kötelességmulasztás vagy hibás cselekedet, az érvényben lévő törvényes rendelkezések hiányos ismeretéből eredőt talán egyik vagy másik esetben azok nemismeréséből is; de elő fordulhat a rendelkezés félreértéséből is.

Azonban már ösödóktől fogva érvényes az a jogelv, hogy a törvény nemismerése senkit nem mentesít és ezért nekünk mindnyájunknak, akik közcélakat szolgálunk, kötelességünk a tevékenységünket és működésünket irányítani hivatott törvényeket és szabályrendeleteket a lehető legalaposabban ismerni, és minden ténykedésünkénél a törvény rendelkezései szerint, de mindenkor a törvény szellemében cselekedni, ami által a törvény holt betűi életet nyernek és áldásosakká lesznek.

Működésem megkezdésénél összes munkatársaimnak és a Méltóságos és Főtisztelendő Egyházkerületi Közgyűlés minden egyes tagjának szíves támogatását kérem. Első sorban mélyen tisztelt elnöktársam, egyházkerületünk köztisztviselőiben álló és közszeretettnek örvendő püspökéhez fordulok e kérelemmel, akinek eddigi érdemeiben gazdag működése a jövő sikerének biztos zálogát nyújtja, és a kinek hozzájárult meglehetősen nagy mértékben csak irányomban táplált jó akarataról tesznek

tanúságot, de biztosítékot nyújtanak arra nézve is, hogy együttes működésünk a teljes egyetértés és kölcsönös megértés jegyében fog lefolyni és hogy a kötelességek és a felelősség terhet megosztva, egy szívvvel és egy lélekkel fogjuk szolgálni egyházkerületünket.

Nemkülönben kérem egyházkerületünk egész tisztviselői karát, az egyházmegyék élén álló esperes és felügyelő urakat, a lelkészi, tanári és tanítói kart, hogy mindegyik saját hatáskörében működve, és hivatásának egész odaadással élve, ne tagadják meg soha szíves és készséges közreműködésüket, ha bármily ügyben fordulok majd hozzájuk akár tanácsért, akár felvilágosításért.

Legyünk mindig egyesek, amikor egyházunk javát szolgáljuk és akkor hiszem és reményelem, hogy egyházunkban sem torzsalkodás, sem viszálykodás, sem szétvágás, sem gyűlölség soha gyökeret nem fog vetetni, hanem az egyházépítés áldásos munkája fog folyni, és az ehhez szükséges béke és egyetértés fog közöttünk mindvégig uralkodni. Adja Isten, hogy úgy legyen!

A bányai evangélikus egyházkerület felügyelői iktató ünnepi közgyűlése.

Dr. Zsigmondy Jenő m. kir. udvari tanácsost, az ujonnan választott egyházkerületi felügyelőt január 17 én iktatták be Budapesten új méltóságába, amely alkalomból, dacára a rendkívüli hideg időnek, a kerület kiküldöttei igen nagy számban, a többi három evangélikus egyházkerület küldöttei és püspökeik és felügyelőik vezetésével báró Prónay Dezső egyetemes felügyelő és a református testvéregyház 20 tagú küldöttsége Antal Gábor püspök és gróf Degenfeld József főgondnok vezetése mellett jelentek meg s tették igazán fényessé a diszközgyűlést. A Deák-téri templomban tartott istentisztelet után, a meiyen Veres József kerületi főjegyző és főesperes mondott igen szép imát, a díszes társaság fölvonult a díszterembe s ott Scholtz Gusztáv püspök nyitotta meg a diszközgyűlést, üdvözölve a vendégeket és a kerület képviselőit s mivel a legidősebb egyházmegyei felügyelő Csipkay Károly a megjelenésben akadályozva volt, felkérte Földváry Elemér pestmegyei felügyelőt, hogy a világi elnöki széket ideiglenesen elfoglalni szíveskedjék. Földváry Elemér a maga részéről is üdvözli a megjelenteket. Szelényi Aladár dr. kerületi főjegyző azon jelentése után, hogy a közgyűlés határozatképes és hogy a szavazatbontó bizottság az érvényesnek talált 351 szavazatból 325 szavazatot dr. Zsigmondy Jenőre leadottnak állapított meg, dr. Zsigmondy Jenőt törvényesen megválasztott kerületi felügyelőnek jelenti ki s báró Podmaniczky Géza vezetése mellett egy küldöttséget kér fel, hogy az új felügyelőt a terembe vezesse.

Zsigmondyt, akit a terembe lépésekor úszinte éljenzéssel fogadott a közgyűlés, Scholtz püspök üdvözli s közli vele az eredményt s kérdi, hogy ezen bizalmi állást elfogadni és az esküt letenni hajlandó-e? Zsigmondy a majdnem egyhangú s feléje irányuló bizalmat parancsnak tekinti, a tisztséget elfogadja és a hivatalos esküt leteszi.

Scholtz püspök az eskü letétele után a kerület közönsége, a tisztikar és a saját nevében üdvözli a beiktatott kerületi felügyelőt. Másképpen — így szól a püspök — nem fogadhata méltóságod a kerület kö-

zónségének oly ritka módon megnyilatkozott bizodalmit, mint hogy habozás nélkül azt elfogadja. Midőn a mult év őszén a kerület felügyelője, Zsilinszky Mihály 13 évi fáradozatlan és buzgó működése után lemondott, az egyházmegyék elnökségei értekezletükön szinte egyhangu véleménye az volt, hogy — bár a kerületben több kiváló vezéri tehetségű férfi van — mint a legérdemesebb, aki fiatal kora óta hűségesen szolgálja egyházát, s mint egyetemes főjegyző nagy érdemeket szerzett, Zsilinszky Jenőt kell megválasztásra ajánlani. S a kerület közönsége ezen véleményt igazolta s benne oly férfit talált, aki nem csak akar, de képes is az anyaszentegyház hajóját a biztos révpartra kormányozni. Eddigi egyházunk körül kifejtett munkálkodásáért ez ünnepélyes órában is hálás köszönetünket kell kifejeznünk s a mult biztos zálogunk a jövőre nézve is. Dicső nagy elődjének méltó utódját látja a kerület az új felügyelőben. Feleslegesnek tartja a püspök, hogy az új kerületi felügyelőhöz nagyobb szabásu intelmeket intézzen s elmondja azon fontos és nagy köteleességeket, a melyek reá várnak. Mégis egy néhány kérést óhajtott hozzá intézni. A hitközöny terjedését a papoknak tulajdonítják, mintha ők nem lennének a nép igazi lelkipásztorai és lelkiatyjai. Igaz, hogy első sorban a lelkészek kötelessége a hitközöny terjedése ellen küzdeni, de ezen kötelességüknek csak úgy tudnak eleget tenni, ha a világi urak védik a kopott reverendát és támogatják őket hivatásuk teljesítésében. Mondják továbbá, hogy a régi világban megelégedtek a lelkészek a tisztességes szegénységgel. Ez a tisztességes szegénység ma is meg van a jobb javadalmazásu paróchiákon, de a kisebb paróchiák szegénysége már nem tisztességes szegénység, de szégyenletes szegénység, valóságos nyomorúság. Panasz panaszra érkezik segíteni nem tudunk, nem mellőzhetjük az 1848. évi, XX t.-c.-re való hivatkozást. Amit eddig e címen kapunk, sok tekintetben feltett autonómiánk bánja. Hogyan legyen a nyomorban élő, családos lelkész a nép vigasztaló atyja, aki maga is vigasztalatlan. Ezeket és a theol. fakultás kérdését ajánlja a püspök az új felügyelő figyelmébe, kéri segítségét, hogy kövessen el mindent egyházunk vitális érdekében. Kerületünk sérelmét, amelyet az adóalapú segély kiosztása alkalmával szenvedett, szintén megemlítve, a püspök is felajánlja minden irányban hűséges szolgálatait. A pecsétet átadja.

Zsigmondy Jenő kerületi felügyelő elmondja azután minden vitális kérdésekre kiterjedő, alaposan átgondolt székfoglaló beszédét, amelyet vezérhelyen egész terjedelmében közöltünk le. A beszédet a közgyűlés helyesléssel fogadta s az új felügyelőt lelkesen megéljenezte.

Az éljenzés csillapultával következtek az egyes üdvözlések. Elsőnek az egyetemes egyház nevében báró Prónay Dezső, egyetemes felügyelő szólott, aki — nála szokatlan — meghatottsággal üdvözölte Zsigmondyt a kerületi felügyelői széken s egyszersmind búcsúzik is tőle, mint egyetemes főjegyzőtől. Jellemzi azon nagy és buzgó munkásságot, amelyet az egyház terén kifejtett s azon őszinte bizalmon és megbecsülésen álló viszonyt, amelyben ő a felügyelő, a volt főjegyzővel állott. Majd Laszkáry Gyula a legidősebb kerületi felügyelő hozta a többi három kerület meleg üdvözlését; míg Antal Gábor református püspök a megjelent ref. testvéregyház küldöttsége élén tolmácsolja az öt ref. kerület üdvözlését, lelkes szavakkal fejtegetve a prot. demokratikus alkotmányt, a protestáns vezérek munkáját a legnagyobb hazafias munkának jellemzi. Örömmel vesz részt az ünnepélyen, mert nem vegyül gyász az

örömbe s aposztrofálja Zsilinszky munkáját. Végül Zsilinszky Mihály hivatali utódját üdvözli, akit megnyugvással lát örökében. „Visszavonulása — így szól — nem jelenti azt, hogy szeretete és érdeklődése megszűnt volna az egyház iránt. A protestantizmus jövőjét attól teszi függővé, vajjon észre tudja-e venni azt, hogy a dogmatikus ellentétek ideje elmúlt s neki egységesnek, egyetértésben élőknek kell lennie s vajjon lesz e képes teljesen megérteni azon nagy eszméket, amelyek most a művelt világot uralják. Ez eszméket nem szabad elkerülnie, hanem megértenie s azokból legfeljebb a szélsőségeket lenyesnie. Minél nagyobb boldogulást kíván egy a kerületnek, mint az új felügyelőnek.” Lelkes éljenzés támadt Zsilinszky beszédje után, amely magának Zsilinszkynek, a kerület volt nagy felügyelőjének szólt, aki most először mutatkozhatott szerencsétlen balesete óta a gyűlésen s most is észrevétlenül jött be a terembe.

Zsigmondy Jenő megköszönte az üdvözléseket s miután felolvasták még az unitárius és a szász püspökök üdvözlő táviratait, a diszközgyűlés véget ért.

Tíz pernyi szünet után a kerületi közgyűlés még egy néhány sürgős ügyet intézett el. Ugyanis törvényszéki bírónak dr. Szelényi Aladárt választotta meg, aki az esküt le is tette. A jogügyi bizottság elnöke Haviár Dániel s a pénzügyi bizottság elnöke Wágner Géza lett. Végül — a lapunkban már ismertetett — a theológiai fakultásra vonatkozó Raffay-féle indítvány lett tárgyalva és elfogadva, t. i., hogy az vagy a budapesti, vagy ha nem lehet, a pozsonyi egyetemen állíttassék fel államköltségen.

N.

A nagyerezsdi egyezés áldásai.

Ezen rovat alatt közölni fogjuk mindazon beérkezett leveleket, közleményeket, melyek tanúságot tesznek arról, hogy a prózai élet mennyire kigunyolja még a legideálisabb szabályrendeleteket és egyezményeket is.

Az egyezségből folyó áldatlan következményeket súlyosan érzik a nyitrai ev. hívek is. Ennek igazolására szolgáljon ez a néhány hiteles citátum és megjegyzés.

A reform. lelkész, hogy a sérelmek miatt méltatlankodó evang. híveket megnyugtassa (illetve vérig sértse) a következő „Pötegyezséget” ajánlja elfogadásra:

1. *Megengedi*, hogy az illetékes assakúrti ev. lelkész évenként *négyszer* tartson evang. istentiszteletet Nyitrán. Ha nem jöhet, az esetre az evangélikusok *Pozsonyból* kötelesek hozatni ev. theol. növendéket.

2. Az illetékes ev. lelkész istentiszteleteket és szertartásokat a hivatalos fekete *Luther-köpenyben* végzi, mindenkor *magyar* nyelven; az urvacsorát azonban a résztvevőknek anyanyelvén szolgáltatathatja ki.

3—4. pont megengedi, hogy az oltár mikor és mily kegyzserekkel szereltessek fel. Pld. a fuszület feltehető, s a gyertyák meggyújthatók, de csak urvacsora osztáskor.

6. A fungáló ev. lelkész kihirdetheti a maga offertóriumát, ha kihirdeti a ref. egyházra való közadakozást is.

7. A reform. iskola tantermét vallásoktatás céljaira használhatja.

Ezek után szolgáljon tudomásul, hogy Nyitrán van 266 evang. lélek, 150 református.

Az evang. hívek 3 nyelvűek. Bőségesen adakoztak a ref. templomra, sőt az iskolára külön adót ajánlottak fel, amelynek növendékei $\frac{2}{3}$ ad rész ev. ng. és csak $\frac{1}{3}$ ad rész ref. stb. A presbyterek arányszáma ugyanez. A gerezdi egyezés kötesek az ev. hívek jegyzőkönyvileg külön is kikötötték, hogy evang. lelkészük bármikor (kath. ünnepen is) tarthat istentiszteletet s hogy az ev. növendékeket csakis ő konfirmálhatja s oktathatja vallásra.

Egyébiránt ez a „szerelmi frigy“ botrányos fordulatokban sem szűkölködik. Csak néhányat. A reform. templomszentelés utáni hivatalos ebéden a dunántuli evang. egyházkerületet képviselő ev. esperesnek társával egyetemben nem a főbb helyen, hanem a sarokban a laikusok között jutott osztályrészül a „csufolódók széke.“ Ev. adónak könyörtelen behajtásáról, ev. hívőknek a templomból való kiutasításáról, az oltár felszítésnek a ref. lelkész által való megakadályoztatásáról stb. beszélgethetnénk eleget.

Csoda e, hogy az ev. közgyűlés (1911. december 26. án) megunván e huza vonát, a felettes hatóságukhoz benyújtandó kérvényében az Egyezés felbontását kívánja?

Ezuttal óva intjük a törvényalkotókat itt ismeretettelt egy új „Pótegyezés“-nek esetleges szerkesztésétől, mert mi a cikkirő ama véleményéhez csatlakozunk, hogy t. i. „az Egyezés (megállapodás) felbontandó.

Minek hitelül maradtunk a t. Szerkesztő Úrnak Assakürt, 1912. január 8. án

kész hívei

Zathureczky László, ev. lelkész és tsai

T Á R C A.

Megnyugvás.

(Jestli ze mnohé, dobre veci.)

Ha a kegyes élet jutalmát — az Ur jobb-kezeiből vesszük, — vétkeinkért méltó haragját, — sujtó balját mért ne tőrjük?! — mert bár büntet, — vagy kitüntet, — mint atya úgy szeret. — Dicsérjük nevét, — a nagy Istenét — mindörökre.

Gond kísérőnk, inség a társunk, — de mért sírjunk, keseregjünk, — véget ér majd nyomorult gyásunk, — él az Isten még felettünk. — Égi Atyánk — tekints reánk — s magasztal szívünk, szánk. — Dicsérjük nevét — stb.

Kiket szerettünk s kik szerettek — sirba szálltak, nyugovóra, — de kik benne hittek, reméltek, — nála leltek oltalomra. — Lelkük fényben, — dicsőségben, — lakozik az égben. — Dicsérjük stb.

Az Ur velünk, ki van ellenünk, — övé ég, föld, élő és holt, — bírja szívünk, bírja lelkünk, — ki örökké, öröktől volt — Bár sátán hív, — Istenhez hív marad mindig a szív. — Dicsérjük nevét — a nagy Istenét — mindörökre.

Fordította

KOZLAY JÓZSEFNÉ.

Geduly Henrik fiszakerületi ev. püspök nyilatkozata a róm. kath. autonómiairól és a protestánsok igényeiről.

A *Pesti Hírlap* egyik munkatársa meginterviewolta Geduly Henrik püspököt az 1848. XX. t. c. végrehajtása s az egyházpolitikai függő kérdések megoldása tekintetében.

A terjedelmes, de tömören és szabatosan körvonalozott, határozott és bátorhangu interviewnak veleje a r. kath. autonómia és a protestánsok anyagi igényeire vonatkozik.

A katolikusok autonómia felől elmondja Geduly, hogy azt mint szabadságinézményt elvileg csak helyeselni tudná, amennyiben az megszüntetné az évszázados, egyoldalú hierarchikus berendezkedést. Abban nemzet- és társadalom erősítő szertet látna. Ám a róm. katolikus autonómikus törekvésekkel szemben a prot. egyházi köröknek egyfelől *josos kételyei*, másfelől *josos igényei* vannak. Kételyek annyiban, hogy a kath. autonómia a kath. egyház hierarchikus pápas kánonjogi szervezeténél fogva soha sem lehet más, mint sápadt, vértelen intézmény: üres név, tartalom nélkül, épen annak specifikus lényege a laikus elem önrendelkezési joga és befolyása nélkül. A kath. autonómiának sem hitelvi, sem szervezeti, sem vagyoni, sem tanügyi, sem istentiszteleti tekintetben soha sem lesz aféle, döntő befolyást tartalmazó hatásköre, minő a prot. egyházak autonómiája, mert az hitelvi alapon álló szervezeti akadályok miatt legfőlebb votum consultativummal fog birni, a bekövetkező tényeket, klerus intézkedéseit tudomásul vevő hatáskörrel.

Am jó. Tegyük fel. — mondja Geduly, — hogy tévedek s a kath. autonómia csakugyan vérbeli autonómia lesz, amelyet a protestánsok is óhajtanak a kath. világ számára, akkor mi protestánsok komoly és megdönthetetlen érvényű *igényekkel* lépünk a belátó magyar nemzeti közvélemény elé. A százados szenvedés, százados türelem s mindenek felett a százados kulturáldozat, egyház- és nemzetfenntartó erőfeszítések után követeljük az egyenlőséget.

A „Pesti Hírlap“ munkatársának ama kérdésére: hogyan képzeli Geduly Henrik püspök e megoldást? ekkent felelt:

„A felelet igen egyszerű. A kath. egyházi vagyónról szóló adatok birtokában vannak a kormányoknak. És itt nem beszélek az ezen vagyon jövedelméből évszázadok lyamán felretett és bizonyára ma is megszámlálhatatlan milliókat tevő forgótőkéről, káptalani (takarékpénztárilag kezelt) készpénzvagyonról, de a donatiókból származó földbirtok és más ingatlanságok és ehez fűződő jogokról. Ezeket értékelték meg a mai árak szerint s lelekszámarmányban adjanak a protestánsoknak megfelelő aránylagos tőkevagyonot vagy e tőkevagyonnak megfelelő fundációs törvényvel biztosított évi javadalmat, természetesen a tanítói és tanári kar részére eddig folyósított fizetéskiegészítéseken és közép- és népiskolai fenntartási segélyen kívül. Vagy ha ez utóbbiak kezelésének gondjától is szabadulni kíván az állam, tessék ezt az előbb említett fundációs törvényértékösszegéhez hozzáadni s akkor rólunk bátran leveheti kezét a „vallás“-ügyi miniszterium és átteheti ügyeink elenőrzésének feladatát oda, ahová való, a belügyminiszteriumba, — épen úgy, mint oda teheti a katholicizmus ügyeinek legfelső fokon intézését is, ha annak is lesz autonómiája, amely minden ügyes-bajos dolgát, vagyonkezelést és

főpapi kinevezést stb. el fogja végezni. És akkor lehet az a miniszterium az, aminek lennie kell: a közoktatás-ügy miniszteriumának.

A iskolai természetű segélyezéseket nem számítva, mennyire becsüli méltóságod a hazai protestantizmus anyagai jogigényét az állammal szemben?

300 millió korona tőkevagyonra, vagy évi 12 millió korona javadalomra. Ebből — szerényen — meg tudnánk élni; egyházainkat a rettenetes egyházi adó terhétől felszabadítani, lelkészeink javadalmát tisztességesen rendezni, kultur- és humanitárius intézményeket fentartani és ahol a kényszerítő szükség kívánja, fejleszteni. Ennél kevesebbel be nem érhetjük. Aki ennek ellenkezőjét állítja, vagy nem ismeri a tényleges helyzetet vagy port hint a kormány és más illekedés tényezők szemébe.

Reméli méltóságod a prot. egyháznak e törvényes igényeinek teljesülését?

Nemcsak remélem, de a viszonyossági kérdések tisztázása mellett azt az 1848: XX. t.-c. 2. és 3-ik §-a alapján teljes joggal várom és kívánom is. Oly jogos követelés teljesítése lenne ez, amelylyel tetemesen felérne a nyomában keletkező feleketközi béke és az országgyűlési és kormányzati tárgyalásokból e kényes ügynek végre teljes eliminálása.

Ez interviewnak jelentőségét emeli az a körülmény, hogy a protestáns közös bizottság nyolcas albizottsága az 1848. XX. t.-c. végrehajtása tárgyában az államkormányval legközelebb ismét tárgyal s így igen jó tudunk, hogyan vélekednek, hogyan védik érdekeinket s hogyan követelik jogainkat egyházi vezérembereink. Geduly Henrik püspök nyílt és bátor állásfoglalása megnyugtathatja a protestáns közvéleményt. Mi csak annyit teszünk hozzá, hogy az anyagi értékek előirányozásánál a messze jövő áralakulásait szem előtt tartva igényeinknek a fejlődés szabta szükségletekkel egyenes arányban kell maradnia. Kapjanak az összes egyházak minden időben annyit, amennyi értéket egyházi, nevelői, társadalmi és nemzeti teljesítő képességük ér.

Az „Óráló“ a kálvinisták ellen. (???)

Ilyen cím alatt — kérdő jelek nélkül — nekünk Sztehló Kornél udvari tanácsos ur az „Evangelikus Lap“ folyó évi 2 ik számában az 1-ső számunkban közölt s. a „nagygeresdi egyezés“ és a „pótegyezés“ című vezércikkünk miatt minket oly kitéttel jellemezni sziveskedett, hogy mi gyűlölséget szítva doronggal meggyünk neki a református testvéregyháznak. Ezen vád ellen védekezni, avagy az ellen tiltakozni feleslegesnek tartjuk mert, a ki cikkünkben gyűlölséget és doronggal való nekimenést olvas ki, vagy abba belemagyarazni akar, arról egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy ezen fontos kérdést obiektive tárgyalja, hanem legfeljebb azt, hogy lapunk iránt, avagy annak cikkírója iránt elpalástolhatatlan amimozitással viseltetik. Már pedig ahol ilyen animozitás van, ott vitakozásnak helye nincs, mert hiába való.

Igen örvendünk, hogy az Ev. Lap is elimer annyit, „hogy panaszaink voltak némely református egyházak között különben csak szórványosan előfordult tulkapásai miatt és hogy ezek a panaszok a reformátusok főhatóságánál meghallgatásra nem találtak“. Hát hogy mennyire csak szórványosan vannak és nem csak voltak

panaszaink ezen tulkapások miatt, mutatják és bizonyítani fogják azon panaszos levelek, a melyek „a nagygeresdi egyezés áldásai“ címen mai számunkban és a jövő számunkban is napvilágot látnak és látni fognak. S hogy mennyire szükséges és indokolt ezen tapintatlannak és illoyalisanak mondott cikkezésünk, azt mi is a legnagyobb készséggel bizzuk az *evangelikus* közvélemény ítéletére.

Hogy melyikünk tolmácsolja hivebben az evangelikus egyház közvéleményét, mi a felett dönteni szintén nem érzünk hivatottságot. Legfeljebb annyit jelenthetünk ki teljes lelkiismereti megnyugvással, hogy a legnagyobb törekvésünk az, hogy a minden felől megnyilvánuló vélekenyeből igyekszünk teljes obiektivással és komolysággal az *evangelikus közvéleményt* leszűrni és megformálni. Ha ebben valahol vagy valamikor tévednénk, szivesen vesszük a jóakarató figyelemztetést, mert csalhatatlan pápának magunkat nem tartjuk, de a legjobb meggyőződésünkkel szolgáljuk és védjük *evangelikus* anyaszentegyházunk érdekeit. Magunkat hivatalos lappá soha fel nem toltuk, bár 7 év előtt ilyenek indultunk meg, de mint legutóbb is a múlt évi utolsó számunkban is kijelentettük: teljesen független lap vagyunk, mentek minden hivatalos befolyástól s abban teljes igazat adunk Sztehló urnak, hogy époly magánvállalat vagyunk, mint a hogy magánvállalat az Evangelikus Lap, a mely kizárólag méltóságos Sztehló Kornél, udv. tan. és budapesti ügyvéd ur lapja. — Béke velünk! N.

MISSZIÓ.

Rovatvezető Scholtz Ödön.

Felhívás

Róth Henrik hazai evang. hittérítő-jelölt küldetési költségeinek fedezésére.

Hazai ág. hitv. evang. egyházunk eddig még csak egy hittérítőt állított a nagy missziói munkamezőre. Ez Böhm Sámuel volt. (1831—1859.)

Böhm Sámuel halála után több évtized telt el, míg 1903. december 1-én *Mazsár* János személyében egy újabb magyar evang. ifju lépett ezuttal a Lipesei Misszió szemináriumába, de mielőtt tanulmányait befejezhette volna, az Ur 1904. augusztus 17-én őt magához szólította.

Annál nagyobb volt örömünk s az Ur iránti hála, hogy *Róth* Henrik missziói növendékünk, ki a 4 alsó gimnáziumi osztály elvégzése után került elő a lipesei missziói szemináriumba a hittérítői hivatásra, tanulmányait befejezte s miután a véderőtörvény 31. §-a alapján a katonai szolgálat alól is felmentetett, most már kiküldhető a missziói szolgálatra.

Hazai misszió-egyesületünknek múlt év november 12-én Pinkafőn tartott közgyűlésén Róth Henrik is részt vett s ott alkalmunk volt a vele folytatott hosszabb szellemi érintkezés alapján meggyőződni arról, hogy egy a Jézus Krisztus lelkétől megszentelt, kiváló képzettségű keresztlény egyéniséggel van dolgunk, ki mint hazai evang. misszió egyesületünk első kiküldött hittérítője derekasan megállhatja majd helyét a Krisztus jó vitézeinek telkes seregében.

A lipesei misszió rendes évi közgyűlésének keretében, pünkösöd utáni szerdán, vagyis f. évi május 29-én lesz Róth ünnepélyes kiküldetése, mely egyházunkra oly nagy jelentőségű eseményénél a misszió-egyesület

elnöksége fogja hazai egyházunkat képviselni. A kiküldetés után Róth azonnal utnak indul Keletafrikába, hogy a Kilimandszáró hegyóriás tövében lakó dzsagga-négereknek hirdesse, mint hazai ág. h. ev. misszió-egyesületünk első és ezidőszerint egyetlen kiküldött hittérítője — az evangéliumot.

Három évig a dzsagga nyelvet kell majd ott megtanulnia, mikor a sikeresen letett vizsga után véglegesítik, de ha egészséges marad, elmúlik 8—10 esztendő is, míg szabadságra ismét hazajöhet egy időre látogatónak. Ha pedig az Isten bölcs akarata úgy végezné, hogy ott lelje sírját ő is a távol Afrikában, akkor sem ő nem látja többé földi hazáját, sem szerettei nem tekinthetnek többé az ő szemébe.

Magától értetődik, hogy Róthot hazai egyházunk hittérítőjének *kell* tekintenünk, kiről szent kötelességünk gondoskodni. Misszió-egyesületünk alapszabályainak 3. §-a így szól: „Az egyesület mindaddig, míg önálló missziómező megműveléséhez foghat, valamely már létező ágost. hitv. evang. (ev. luth.) misszió-egyesülettel összeköttetésbe lép, az ezen egyesület kötelékébe lépő magyarhoni ág. h. ev. misszióövendékek kiképzetéséről gondoskodik *s főképen azon misszióállomások fenntartására törekszik, melyeken idővel ezen magyarországi ág. h. ev. hittérítők működnek.*“ Azt talán mondanunk sem kell, hogy milyen költséges egy ilyen misszióállomás létesítése, fejlesztése, teljes kiépítése és állandó fenntartása. Éppen azért mindenekelőtt azt a kérést intézzük a misszióügy barátaihoz, hogy *ezentúl fokozott mértékben segíezzék egyesületünket, mert az csak így felelhet meg derekasan ezen vállalt szent kötelezettségének.*

De most még egy újabb feladat előtt is állunk. Róth Henrik *vagyontalan* szülők gyermeke, kik benne legidősebb fiukat adják a legszentebb szolgálatra, kiről azt hitték, hogy ő lesz majd aggságukban fenntartó támaszuk. Ezen jó szülők, kik fiukban legdrágább földi kincsüket adják a mi szíónak, nem adhatnak neki magának az ultra semmit sem, pedig egy hittérítőt minden szükséges dologgal el kell látni évekre terjedőleg, ami tetemes költséget igényel. Ehhez járul még a szintén tekintélyes utazási díj. A lipcei misszió, melynek Róth, mint hazai evang. misszió-egyesületünk hittérítője, szolgálatába állt, viselné ugyan ezt a költséget is, de tavalyi 75 éves jubileumi évében több szükséges új munkába kezdett, ami tetemes terhet rótt reá, úgy, hogy maga is fokozott mérvű támogatásra szorul. De egyébként is azt hisszük, hogy ha Róth Henrik hazai evang. egyházunk első kiküldött hittérítője, úgy egyenesen *becsületbeli kötelességünk, hogy kiküldetési költségeiről is magunk gondoskodjunk.* Misszió-egyesületünknek múlt évi november 12-én Pinkafőn tartott II. rendes közgyűlése éppen azért megbizta az elnökséget, hogy Róth Henrik missziói növendék kiküldetési költségeinek fedezésére idejében gyűjtést indítson s a begyűlő összeget ezen költségek fedezésére fordítsa. Az a cél is lebegett a közgyűlés tagjai előtt ezen határozat meghozatalánál, hogy ha Róth Henrik agg szülei is részt akarnának venni fiuk kiküldetési ünnepén, úgy utiköltségeik ezen gyűjtés eredményéből szintén fedezhetők legyenek.

Mindezek előrebocsátása után azon meleg kérést intézzük egyházunk lelkes vezető köreihez és buzgó hiveihez, hogy Róth Henrik hittérítő-jelöltünk kiküldetési költségeinek fedezéséhez kegyes adományaikkal hozzájárulni sziveskedjenek. Ezt nem úgy értjük, hogy talán rendes missziói adományaink egy részét fordítsuk erre a célra, hanem úgy, hogy azonfelül is adakozzunk

valamelyest. Ha valamennyi gyülekezetünkben csak néhány korona folya be ezen célra, úgy oly összeg felett rendelkezni, hogy az összes szükségleteket fedezhetnők.

Az adományok, melyeket nyilvánosan nyugtáznak, *alólrotthoz* küldendők.

A magyarhoni ág. h. ev. misszió-egyesület nevében és megbízásából:

Agfalva. (Sopronmegye)

Scholtz Ödön,
misszió-egyesületi e. elnök.

IRODALOM.

Ifjusági Évek. Ifjusági lap. Szerkeszti Algöver Andor. Budapest. Havonként kétszer jelenik meg. Előfizetési ára egy évre: 3 korona. Már múlt évi 49. számunkban terjedelmesebben megemlékeztünk Algöver Andor ideális vállalatáról. Az „Ifju Évek“ első száma megjelent. „Diákországban riadót fújtak!“ A minden szépért, jóért és nemesért lelkesedni tudó ifju sziveket Algöver Andor gyűjti a tábortüzek köré. Hivatott tollu ember, kinek nincs más célja, mint az ifjuság megmentése, ha kell, anyagi áldozatok árán is. Az, aki ennyi hivatottságot, készséget, időt, szorgalmat, lelkének legdrágább kincseit szerető apaként kínálja az ifjuságnak, megérdemli a bizalmat s az ebből fakadó pártfogást. Ki a lapot pártfogásba veszi, csak saját gyermekének ügyét fogja fel. A mellett pedig, hogy az „Ifju Évek“ szerkesztője evangélikus ember s irói gárdája is jobbára e szellem neveltjeiből fog kikerülni, biztosítékul szolgál nem ugyan a felekezetieskedésnek, melynek ily lapban helye sem volna, de megismerésére és elsajátítására annak a léleknek, mely ami nagyjainkat szülte s homlokuk köré koszorút font. A kibontott zászló felé lelkesedve kiáltunk mi is: Excelsior!

Révész János imakönyve. Köznapi imák. Irta Révész János. Kapható a szerzőnél Nagybányán Ára kemény díszkötésben 6 korona. — Három nyelvű ág. hitv. evangélikus egyházunkban az egyházirodalmi termékek is hármasság szerint csoportosulnak s ennek is lehet tulajdonítani azt a szegénységet, mely a templomi istentiszteleti magyar-nyelvű imák terjedésében észlelhető. Legfeltűnőbb ez a hiány a hétköznapi istentiszteletek rendjében. Újabb imáink, melyek a mai ember gyülekezeti ájtatos hangulatának hű tolmácsai volnának, nincsenek. A Czékus és Gyurácz agendál csak utmutató vezérfonalak, de nem imagyűjtemények e téren. Ha vannak is jeles papjaink, kik az mádkozásnak, az istennel való legközvetlenebb beszélgetésnek valódi mesterei: imagyűjteményeiknek nem találnak kiadót, mert a tapasztalat rendszerint visszariasztja őket, a szerzők pedig szintén tartózkodnak attól, hogy merész vállalatukba egész kis vagyont fektessenek. — Révész János nagybányai ev. lelkész vállalkozott e nehéz feladatra. Felszínre hozta a gyöngyöt, mely lelkének mélyéből 150 hétköznapi s néhány alkalmi imában került napvilágra. Gyöngyszemeknek nevezzük őket, mert alaki tökélyük, aesthetikai szépségük s tartalmi becsük ezt a hasonlatot minden hízlekedés nélkül s az elismerés fukar mértékével mérve is — méltán megérdemlik. Révész imáji alkalmasak arra, hogy a reggeli könyörgéseket meghonosítsák ott is, ahol azok még nincsenek bevezetve. Minden ódonságtól és

döcögős nehézségtől teljesen ment nyelvezte az átdolgozott szentírásból vett idézetei mintegy praedestinálják arra, hogy idegen nyelvű, de a magyarosodásra hajlammal bíró gyülekezeteink is templomaikba bevessék s mint ilyeneknek különösen ajánlható. Úgy városi mint falusi gyülekezetekben egyaránt kedves fogadtatásra számíhat. Valamennyi imáin ott ragyog a zsoltár fenséges szelleme, a vallásos ihlet és az az egyszerű, de minden mondatában gondolatokkal telített erőteljes stylus, mely a jeles írókat oly könnyen hozzáférhetőkké és élvezhetőkké teszi. Az imák mindenike kiemel *egy eszmét, egy gondolatot*, mely a könyv utolsó lapján a tárgymutatóban feltalálható, úgyhogy könnyű bármely imának is alkalmi jelentőséget adni, ha ilyen alkalmosság az azt megkívánja. Valamennyi ima a felnyitott könyv két lapján helyezkedik el. Tovább nem terjed. A betűk kövérek, feltűnő nagyok. Általában úgy alakí, mint tartalmi tekintetben ez imagyűtemény szerencsés alkotás. Hivatva van arra, hogy a lelkészt legnehezebb szószéki funkciójában hathatósan támogassa s megóvja attól, ami az imában unalmas, visszatetsző s a lelkész értékét lefokozó lehet. A gyülekezetek beszerzésére jólélekkel ajánljuk!

B E L É L E T.

Lelkészbiztosítás. A gömői egyházmegyébe tartozó baradnai egyház Seffarovszky Béla tótpelsőczyi segédlelkészt rendes lelkészeül hívta meg. — A bánki (Nógrád vm.) ág hitv. ev. egyházközség egyhangulag megválasztotta Zatkalik Károlyt lelkészevé.

Pályázatok. A gömői egyházmegyei *restéri* lelkészi állomásra pályáztak: Korenko György kislekete-pataki lelkész, továbbá Kresmery Gyula nyiregyházi és Chován Sándor nagylajosfalvi segédlelkészek. Tudunkkal Kresmery megválasztása bizonyos. — A sárosmegyei *abasi* lelkészi állomásra pályáztak: Janis József hibbei, Hysko János szarvasi és Ruppelt Fedor verbiczaszentmiklósi lelkészek. — A gömői esperesség-beli *dobsinai* lelkészi állomásra pályáztak: Hajsó Gusztáv levélt. Moczkovcsák Ernő vámosi, Miráz Pál etrefalvi, Pósch Gusztáv toporezi, Holkó Mihály rókusi, Tinschmidt Sándor szomolnoki, Poputh Győző dobsinai II. lelkészek, továbbá Flachbart Károly bulkeszi helyettes lelkész és Klár Vilmos losonci segédlelkész.

Gyászbeszéd. Görgői és toporezi Görgey István volt kir. közjegyző és író, 1848/49-iki honvédszados életének 87-ik, házasságának 42-ik évében, folyó hó 13-án reggel 3 $\frac{1}{2}$ órakor hosszas szenvedés után az Urban esendesen elhunyt. A meghaldogult evang. egyházunk iránti szeretetét és érdeklődését mindvégig megtartotta. Neve a felvidéki evang. körökben nem volt ismeretlen. A gyászszertartást Raffay Sándor végezte s nemzeti epochalis küzdelmünk egyik kiemelkedő ezen alakjától méltó módon vett búcsút. Hosszu és fáradságos munkásságban eltöltött élete után legyen örök nyugalomban része! — *Dianiska* Frigyes kolozsvári ev. lelkész e hó 12-én elhunyt. Egy a sorstól előbb kegyelt, de azután annál súlyosabban üldözött lélek szabadult gyorsan, Istennek jószágos kegyelméből sok-sok fájdalomtól. Gyászba borult özvegye és édesanyja siratják.

Új anyaegyház. A szászpelsőczyi leányegyház, mely eddig a tótpelsőczyi egyházhoz tartozott, újévtől

önálló anyaegyházzá szervezkedett. E cél elérésére a hívek sok áldozatot hoztak. A kis gyülekezet, mely 670 lelket számlál, mult évben 22,000 kor. költséggel új iskolát állított s régi iskoláját 7000 kor. költséggel szép és kényelmes paplakká alakította át. Egyházi felügyelőjéül megválasztotta Bartkó Pál ottani községi jegyzőt, kit január 6-án Vitális Gyula ünnepélyesen hivatalába iktatott. Ugyanakkor történt a lelkészi választás is, mely alkalommal Moravesik József breznóbányai segédlelkész egyhangulag lett megválasztva. Isten segítse hitbuzgó új gyülekezetünket.

Egy fecske nem csinál nyarat, de örülünk az egynek is, ha látjuk és ezzel köszöntjük, csak kövessen a többi is mielőbb. „Egy fecske” számba megy a prot. egyházakra nézve manapság a szombathelyi róm. kath. püspöknek gróf Mikes Jánosnak püspöki installációja is. Szakítva az előítéletektől, az eddigi tartózkodó állásponttal, nevezett püspöknek f. hó 6-án történt ünnepélyes beiktatására meghívott Vasvármegye három ág. h. ev. esperessége is. A beiktatáson részt is vett mind a három egyházmegye Kund Sámuel középvasi, Stettner Gyula felsővasi, Varga Gyula kemenesaljai esperesek és dr. László Kálmán egyházmegyei felügyelő vezetésével, hatalmas küldöttségnek élén. A tisztelgésnél dr. László Kálmán emelkedett költői beszédben üdvözölte az új püspököt, mint a Krisztusi szeretet és igaz hazafiság apostolát. A gyönyörű gondolatokkal ékeskedő üdvözlő beszédre nem kevésbé fenkölt gondolkodásra valló és nemes érzületekről tanuskodó volt a válasz is. Megható volt, amikor a fiatal püspök a küldöttség előtt ilyen nyílt vallomástélt tett: „akit Isten után legjobban szeretek és imádok, édesanyám az önök protestáns vallásához (reform.) tartozik. Tőle tanultam imádkozni és tőle a protestánsok vallását tisztelni, becsülni. Sohasem fogom azt keresni, ami választó vonalat képez a megye különböző rangú és felfogású lakosai között, hanem ami azokat összekapcsolja. Elég dolga van minden egyház papjának és püspökének, ha lelkiismeretesen meg akar felelni magaslatos hivatásának s így nem ér rá, hogy a másfelekezettel ellenségeskedjék. Én soha sem fogom ezt tenni.” Az ily gondolkozású főpásztort — ha úgy is cselekszik, ahogy beszél — részünkről is csak melegen üdvözöljük.

A Luther-Társaság rendkívüli közgyűlést Budapesten január 17-én délután tartotta meg. A közgyűlést megelőzte az irodalmi szakosztályok ülése, amelyek megalakultak; még pedig a theológiai szakosztály elnöke lett dr. Masznyik Endre, előadója Pröhle Károly; a népies szakosztálynak elnöke lett Paulik János, előadója Rédei Károly; a tankönyv-bíráló osztály elnöke Veres József, előadója Blatniczky Pál. — A közgyűlést megelőzőleg az igazgató-tanács is tartott ülést. Hosszú és beható vita után az új lap sorsa megint el lett halasztva s egy Geduly püspök elnökle mellett kiküldött bizottságnak előkészítés végett kiadva. A pénzügyi állapot — sajnos — nem engedi meg, hogy az azonnal meginduljon s teljesen előkészítve sem volt az ügy. A Harangszóval való benső összeköttetés provizórikusnak mondatott ki egyelőre szept. 1-ig való meghosszabbítással. Csengey Gusztáv 50 éves írói jubileumában a társaság is részt kíván venni s kiadja vallásos költeményeit. Sántha Károly imakönyvének kiadása husvétra lett megígérve. A könyvtár vállalatra vonatkozó s már ismerttetett tervezetet a közgyűlés elfogadta és a gazdasági bizottságot bizta meg annak további végrehajtásával. Dr. Osztrólczy Miklós, a társaság új elnöke —

összinte örömnkre — igen arra való, lelkes, buzgó és tapintatos elnöknek bizonyult be, akinek ilyen munkálkodásától még nagy eredményeket várunk.

Székács-szobor Orosházán. Orosháza társadalmának vezetőférfiai elhatározták, hogy a község egykori nagy szülöttének, legnagyobb fiának: dr. Székács Józsefnek, a nagyevü evangélikus szuperintendensnek, a híres szónoknak és jeles tollu egyházi írónak országos gyűjtés útján összehozandó költségen Orosházán szobrot emelnek. — Az országos gyűjtésre az engedélyt a belügyminiszter 1911. július hó 29 én 101, 190/Vla sz. alatt megadta s ez alapon most már a felhívást és az ehhez csatolt gyűjtőívet kibocsájtotta a végrehajtóbizottság. „Székács József neve felment bennünket attól, hogy hosszasan magyarázzuk: ki és mi volt ő nekünk“ mondja a felhívás. „Ennek a nagy férfiúnak emlékét akarjuk mi szoborral megtisztelni Orosházán. Áldásos életének és működésének közvetlen színterén Budapesten, sirja fölött már áll az emlék, amely nagy nevé hirdeti. Legyen emléke szülőhelyén, a mi nagy falunkban, Orosházán is, itt, ahonnan a kiváló férfiú ragyogó pályafutása kiindult. Az emlékszobor megalkotásához nekünk orosháziaknak gyenge az erőnk, országos gyűjtést kell rendeznünk, hogy méltó emléket emelhessünk. Kibocsájtjuk tehát e felhívást és az ehhez csatolt gyűjtőívet azzal a tiszteletteljes kérelemmel, hogy a jelzett nemes célra polgártársaink és hittestvéreink adakozni sziveskedjenek. Segítsenek bennünket, hogy kegyeletes szép célnak elérhessük. A gyűjtőívet a gyűjtőtől összeggel együtt legkésőbb 1912. évi május hó 1-ig Kovácsik János Orosházi Népbank vezérigazgató, szoborbizottsági pénztáros ur kezeihez kérjük visszaküldeni.“

Az evang. theologiai fakultás ügyében f. hó 16-án br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő elnöklete alatt az egyetemes theologiai, a theol. akad. nagybizottság és az egyetemes jogügyi bizottság együttes ülést tartott. Pataky Sándor előterjesztése nyomán támadt élénk eszmecsere folyamán elsőb is abban történt egyhangu megállapodás, hogy az egyetemi fakultás kérdése a most fennálló theol. akadémiánk egyesítés útján való felosztását nem érinti. Hornyánszky Aladár a pozsonyi theol. akad. tanári karának és a pozsonyi egyháznak a fakultásokra vonatkozó nézeteit és állásfoglalását ismertette. Geduly Henrik püspök az eperjesi theol. akadémia fakultássá leendő fejlesztésére vonatkozólag tett részletes előterjesztést. A nagyon élénk és beható eszmecsere után a bizottságok együttes ülése abban állapodott meg, hogy Sztéhló Kornél egyetemes ügyész indítványát elfogadta. Egy bizottságot küldött ki a végből, hogy az evang. theol. egyetemi fakultás felállítására dolgában az államkormányval érintkezésbe lépjen. E bizottság tagjai a kerületek elnökei, a theologikák igazgatói és az egyetemes ügyész.

A „Theol Otthon“ leibiczi estélye f. hó 13-án mult számunkban közzétett műsora minden egyes pontjában ugy anyagi, mint erkölcsi tekintetében szépen sikerült. Ugy alkalmi férfikarának énekei, a tárógatón előadott karcudalok, mint Mátrai Dezsőnek hegedűn eljátszott dalsokra s a melodrámban Izsó S. szavalata és Lechniczky Gy. szólója a kar kísérete és Egyed A. mesteri vezetése mellett mélyen megindították a közönséget. Nagy sikert arattak a kar magyar nótái is és Egyed A. zongoradarabjai. Egy fohászszerű szavallatot adott elő németnyelven Fábry S. Ernő, s dr. Szlávik Mátyás felügyelőtanár korunk némely modern félszeg-

segeiről tartott helyenként tréfás alakban tanulságos felolvasást. Másnap a templomban Derner Gusztáv prédikált, s a felügyelőtanár végezte az oltári szolgálatot. A beszéd alatt és után Lechniczky Gy. elénekelt Luther imáját, Kozlay, Reppert, Kübecher Jolén és Sréterné az Agnus deit s az alkalmi férfikar a Gályarabok énekét. Händel Largóját Kozlay adta elő hegedűn. Az estély jövedelme és a templomi offertórium együttesen 500 korona volt, a melynek tiszta jövedelme a leibiczi ev. nőegyletnek s az Otthonnak jutott. Ugy az estély, mint a templom vegyes karát Gotthardt K. tanár oktatta és vezette. Az estély fényes sikerének előkészítése Kübecher Albert leibiczi esperes lelkész fáradozásának köszönhető. A leibiczi estély méltó kiegészítője volt a bélainak. Legyen neki ez év tavaszán méltó folytatása Korompán. Dicséretes az Otthon felügyelőtanárának és theol. és jogász ifjúságának fáradozása az irodalmi estélyek rendezésében s ezzel az „Otthon“ áldásos intézményének népszerűsítése a tiszai ev. egyházkerület különböző vidékein.

A budapesti Iparosképző Prot. Egylet. 1912. évi január hó 17-én, 5-k vallásos estélyét tartotta. Műsor: 1. Algöver Andor: *Az első keresztyén ezredév.* (A nagy egyházi atyák kora). Folytatólagos egyháztörténeli előadás. 2. Hudy Ilonka: *Szeretet.* Szavalta: Rózsa Piroska. 3. Schubert Ferencz: *Impromptu.* Zongorán előadta: Schusztter Anna. 4. Lindtner Vilma: *Krisztusvásár.* Szavalta: Budinszky László. 5. *Költemények.* Irta és felolvasta: Hudy Ilonka. 6. Lindtner Vilma: *Babonás világból.* Színmű 1 felvonásban.

Tanítók Zóna Fürdője, Tanulók Nyaraló Telepe. Országos és nagyjelentőségű akció középpontjává lett a székelyek anyavárosa: *Székelyudvarhely.* Tájékoztató felhívást és részvényaláírási ívet vettünk ugyanis a *Tanítók Fürdője, Tanulók Nyaraló telepe Részv.-Társ.* alapítótól, mely szerint a Székelyudvarhely határában, a várostól mintegy másfél kilométer távolságra fekvő a *Tanítók Fürdője* céljára Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi igazgató-tanító által örök áron megvásárolt kiváló gyógyvizű **Szeke-Fürdőn** a tanítók és az egész társadalom használatára egy korszerű, modern téli nyári olcsó árszabással dolgozó gyógyfürdőt, a Nagybacon (erdővidéki) község határában fekvő és már a rómaiak által nagy előszeretettel használt, 21 évig bérben tartott gyógyborvizű **Uzonka-fürdőn** pedig egy nagyobb szabású üdülő és gyermeknyaraló telepet és gyógyfürdőt létesítenek. A Tanítók Fürdője állandó olcsóságának és zóna jellegének biztosítása végett a fürdő és üdülő telep sorsát intéző részvénytársasági igazgatóság felelő részben, az alapítási tervszerint, mindig a tanítók sorából választatik. Egy részvény ára 25 korona, melyhez még 1 korona alapítási költség is járul. Ebből 11 korona a részvényjegyzés alkalmával fizetendő, a befolyó pénzek betéti kezelésével megbízott *Udvarhelymegyei Takarékpénztár Részvény-Társaság pénztárához*, a további rész 5—5 koronás havirészletekben is fizethető, míg a részvény-aláírási ívek *Gyerkes Mirály igazgató-tanító Székelyudvarhely* címére küldendők, akit az alapítók a Részvény-Társaság szervezési munkálatainak végzésével megbíztak, s aki tájékoztató felhívást prospektust és részvényjegyzési ívet bárkinek készséggel és portómentesen küld.

Német theologusok száma. A német tudomány-egyetemek theol. fakultására az elmúlt nyári félévben 2823 ev. theologus iratkozott be, (az 1910/11. tanév téli félévben 2508, ami lényeges emelkedést jelent). Ebből

a számból esik Tübingiára 392 (a téli félévben volt 281), Lipésére 357 (358), Halle—Wittenbergre 333 (330), Berlinre 283 (388), Marburgra 212 (132), Erlangenre 193 (173), Heidelbergre 135 (97), Göttingiára 127 (109), Greifswaldra 119 (88), Boroszlóra 108 (78), Bomra 106 (90), Strassburgra 99 (97), Königsbergre 90 (79), Jénára 86 (60), Giessenre 76 (65), Kielre 60 (40), Rostockra 47 (43). E számokból valóságos képet a teológusok fakultásokként való létszámáról alig nyerhetünk, amennyiben p. o. a tübingai, marburgi és heidelbergi egyetem ev. theol. fakultásai a nyári, a berlini tud. egyetem ev. theol. fakultása ellenben a téli félévben nagyobb emelkedést mutat Tübingában és Berlinben volt a változás a legerősebb. — A kath. teológusok létszáma volt a nyári félévben 1834 s a télben 1752. Így Bonnban tanult 390 (346), Boroszlóban 308 (263), Münsterben 304 (322), Freiburgban 255 (233), Münchenben 178 (163), Tübingában 176 (192), Strassburgban 134 (139), Würzburgban 89 (94), római kath. teológus Nálunk Magyarországon úgy a kath., mint a prot. theol. fakultásokon és akadémiákon úgy a mult nyári, mint a jelen téli félévben a hallgatók létszáma tekintetében erősebb emelkedés észlelhető.

Szerkesztői üzenet.

Sz. G. Felsötétény. Bármily egyházi kérdésben a legkészségesebben szakszerű választ adunk. D. L. Lajosfalva. 1911-re nincs semmi hátraléka.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat. A hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett **felsőkemenczei** egyházközség **lelkészi** állomásra pályázat hirdettetik. Szolgálati nyelv tót.

Javadalma: Lakás, a hozzátartozó gazdasági épületek és kerttel; 16 kat. hold és 264 ööl szántóföld; 5 kat. hold rét; 3 kat. hold és 1095 ööl legelő illetőség után legeltetési jog; 25 kat. hold és 1508 ööl erdő illetőség után esedékes fajarulék; munkaváltásban — ha a hivek szolgálmanya nem vétetik igénybe — 400 kor. Terményekben: a hiványban részletezett fizetési kulcs szerint a hivektől jaro lúza, pakona, zab; zsellérektől a hiványban megállapított médozat szerint készpénz járulék. Offertoriumok; stóla; kongrua 972 kor. 36 fiil.

Az írásbeli pályázatok és okmányok 1912. évi február hó 10-ig alulirt főespereshez Ózdra (Borsodm. Sh.) küldendők.

Kelt Ózdon és Miskolczon, 1912. évi jan. hó 14-én.

Turóczy Pál
főesperes.

3-1.

Radwányi István
egyházm. felügyelő.

Pályázat. A tolna—baranya—somogyi ág. h. ev. egyházmegyébe kebelezett **kétyi** egyház **lelkészi** állására pályázat hirdettetik.

Az egyház nyelve német.

A lelkészi javadalmazás pénzértéke az egyházközségi tagok mostani létszáma alapján körülbelül 4000 korona.

A pályázatok kellően felszerelve 1912. január hó 31-ig fent nevezett egyházmegye főesperesi hivatalához Paks-ra (Tolnavárm.) küldendők.

2-1

!Protestáns gyülekezetek és iskolák!

rendeljük meg
iskolai- és gyülekezeti könyvtárak
számára a

„Prot. CSALÁD és ISKOLA” könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét
Minden kötet irodalmi értékű alkotás

■ Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas. ■

I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Aranyliget (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. (Mesék)
3. Albert József: Túl az óperencian (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. G. urátz Ferenc: Hősök kora (Elbeszélések.)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori ker. egyház történetéből.
8. Gagyhy Dénes: Mária nővér. (Kisregény)
9. Babay Kálmán: Nadjődeles hazak alatt. (Elbeszélések)
10. tráter Vil. o.: A biblia az életkönyve (Ismeretterjesztő)
11. Farkas Mihályné: Történetek az életből (Elbeszélések.)
12. Kapi Béla: A boldogság könyve (Jellemképző munka)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 1.20 K. díszkötésben 1.80 K.

(Postaköltség 20. fillér)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:
KAPI BÉLA ev. felkész
Körmend

Kiadó:
WELLISCH BÉLA
Szentgotthárd.

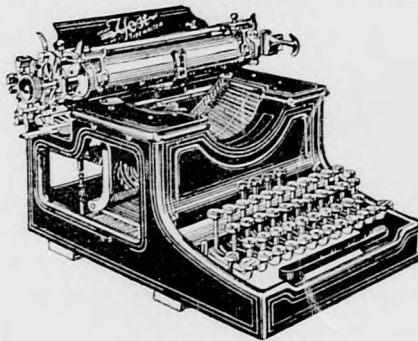
Korszakalkotó ujtás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csodás előny!

A látható írasu nem szalagos 15. sz. YOST

1912 évi modellje

az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb,
a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Magy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötvé!

A szököz (spacium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje véfelkötelezettség nélkül e gép bemutatását.

KÁLDOR M. YOST ÍRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

A Luther-Társaság könyvkereskedése.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a

újabbán a következő munkák bizományi kezelésével bízott meg:

A bányai ág. hitv. evang. egyházkerület *lelkészválasztási szabályrendelete*. Ára 1 korona.

A bányai ág. hitv. evang. egyházkerület *tanítóválasztási szabályrendelete*. Ára 1 korona.

Tantern és utasítás az ág. hitv. evang. elemi népiskola részére. Az egyetemes közgyűlés határozata alapján közrebocsájtja Händel Vilmos és Herbot János. Ára vászonkötésben 50 fillér.

Händel Vilmos és Herbot János A gyermekek imái. Ára kötve 50 fillér.

Sass János. Életkép. Társadalmi betegségünk egyedüli orvosa a Szeretet. Ára 40 fillér

Endreffy János Reformációi beszédek Ára 60 f.

Bándy Endre. Missziói ünnepi beszéd és imádság. Ára kötve 50 fillér.

Junius Szent Beszéd a keresztyén vallás 900 ados örömmünnepe. Ára 10 fillér.

Ramler Fr. 6 Házi gyógytár. Németből fordította *Boross János*. Ára 60 fillér.

Szalay Mihály. „Gusztis” Vidám képek a diák életből. Ára kötve 2 kor.

Megrendelhetők a bizományos Luther-Társaság könyvkereskedésében

BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-utca 51/a.

A Luther-Társaság könyvkereskedéséből

Budapest VIII., Szentkirályi-utca 51/a rendelhetők meg a következő

☒ **protestáns szellemű új könyvek:** ☒

Kisebb gyermekeknek:

1. **Pósa Lajos**. Aranyliget (vers)
2. **Dinga Béla**: Hol volt, hol nem volt (Mesék)
3. **Albert József**: Túl az operencián (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek:

4. **Hamvas József**: Mesék történetek (Elbeszélések)
5. **Gyurátz Eöcencz**: Hősök kora (Elbeszélések)
6. **Borsos István**: A gályarabok

története.

7. **Maszyk Endre**: Képek az ókori ker. egyház történetéből
8. **Gagyhy Dénes**: Mária nővér (ifjúsági regény)
9. **Böbsey Kálmán** Nádfeüdes házak alatt. (Elbeszélés)
10. **Szraner Vilmos**: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)
11. **Farkas Mihályné**: Történetek az életből (Elbeszélés)
12. **Kapó Béla**: A boldogság könyve (Jellemképző munka)

Egy-egy kötet ára vászonkötésben 1 K 20 fillér.

A tizenkét kötet egyszerre megrendelve 12 kor.

Egy-egy kötet ára diszkötésben 1 K 80 fillér.

Könyvtáraknak nemkülönböztetve ajándékkönyvnek felette alkalmasak.

Megrendelések a Luther-Társaság könyvkereskedésébe

☒ ☒ Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a címzendők. ☒ ☒

2-2

A Luther-Társaság Könyvkereskedése. (Üzletvezetők: Scholtz Testvérek)

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 51/a tisztelettel ajánlja a küszöbön levő **konfirmáció oktatáshoz** a következő kézikönyvecskét:

BELOHORSZKY GÁBOR. Evangelikus konfirmadusok könyvecskéje. 2. kiadás. Ára 40 f.

— Evangelisch-christliches Confirmandenbüchlein. Approbiert durch den General-Convent im J. 1904. Zehnte, verb. Auflage. Ára 40 f.

— Wycúování evanjelických podlé Augš vyzn. Konfirmandu. Schválené generalnym Konventem v. 1907. Ára 40 fillér.

BLÁZY LAJOS. Evangeliumi Káté. a konfirmáció és a katekizációtanítás melletti használatra. 9. kiadás. Átdolgozata: Török József. Ára kötve 60 fillér.

GEDULY LAJOS. Evangeliumi Káté. Népiskoláknak tankönyvül, konfirmandusoknak vezérfkönyvül és ismétlősöknek kézikönyvül. Eng. az egyetemes gyűlés által 1899. Ára kötve 60 fillér.

HALTE, WAS DU HAST! Confirmandenbüchlein f. die evangelische Jugend. Herausgegeben von dem evangelischen Pfarramte in Sopron. 4. kiadás. Ára kötve 60 fillér.

KORENPÁL. Konfirmációkönyv. 2. kiadás. Ára 60 f.

— Konfirmačna kniha 2. vydanie. Ára 30 fillér.

Ugy a konfirmáció könyvecskékre, emlékalapokra, bibliákra, újtestamentumokra, énekeskönyvekre, imakönyvekre, valamint bármely irodalmi műre vonatkozó rendelést alázattal kérünk hozzánk juttatni.

Hitrokonni tisztelettel

— Konfirmáció vezérfonal. Tankönyv, olvasó és vezérfkönyv. Ára kötve 1 kor.

NAGY ISTVÁN. Az Úr vacsorájához először készülők számára tanítás. Ára kötve 60 fill.

RAFFAY SÁNDOR. Evang. konfirmandusok kátéja. 3. kiadás. Ára kötve 40 fillér.

RUTTKAY SÁNDOR. Konfirmandusok könyve. (Előkészület az Úrsztaához.) 10 kiadás. Ára 40 fillér.

— Konfirmandenbüchlein. (Vorbereitung zum h. Abendmahl) 3. kiadás. Ára 20 fillér.

SZEBERÉNYI JÁNOS vezérfonala a konfirmálandók oktatásában. 6. kiadás, ára kötve 70 f.

— Wycúovánj konfirmandu, ára kötve 80 fillér.

SZTEHLO ANDRÁS. Evangeliumi-keresztyén vallástan a confirmáció oktatás számára. 9. kiadás, ára 48 fillér.

TARTSD MEG, AMID VAN, hogy senki el ne vegyea te koronádat! Konfirmációi tankönyv az evang. ifjúság számára. Kiadta a soproni ev. lelkészi kar. 4. kiadás, ára kötve 60 fill.

TARCSÁNYI A. M. Konfirmandusok könyve, ára kötve 60 fillér.

A LUTHER-TÁRSASÁG KÖNYVKERESKEDÉSE.

2-3

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
Gyár-
Temesvár, város.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukaszoff harangjaif,

melyek felső részükön a hagedűéhez hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1886. orsz kiállításán milleriumi nagy éremmel kitüntetve. 37—59.

Orgonaépítési műintézet

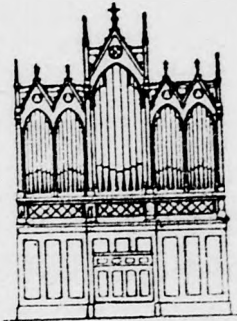
Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb.

kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangú orgonákat szállit. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

pontos és legjobb **ÓRÁK** 5 évi-jófalás mellett!

Egyházi szentfedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kännák
☞ ☞ és medencék, borkancsók. ☞ ☞

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak
☞ RÉSZLETFIZETÉSRE IS. ☞

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 29.

javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. ☞ Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100—89